

Zombier

av Gøril Aaseth

Zombien er et vesen som i de siste tiårene har vunnet sin plass i populærkulturen. Hovedsakelig er det på film zombiene får boltre seg, men de er også aktører i dataspill, rollespill og skrekkromaner. De levende døde er populære figurer i folkelige forestillinger, og den ”virkelige” zombien er en tragisk skikkelse forankret i voodoo religion. Den er et dødt menneske som er brakt tilbake til livet av en heksedoktor, eller mambo om en vil. Zombien er i denne tilstanden en viljeløs slave som er dømt å følge befalingene til den som manet den frem igjen.

Det har også blitt antydnet at zombier ikke er levende døde i det hele tatt, men stakkarer som har blitt dopet ned av et mystisk pulver som gjør at offeret glir inn i en dødslignende tilstand, der de er dømt til å følge sin overgripers ordre. Den klassiske voodoozombien er således et uheldig menneske, levende eller dødt, som har falt under en annens kontroll. Zombiene som vi kjenner fra populærkulturen er derimot noe ganske annet, der de stavrer rundt på sine døde ben på jakt etter menneskekjøtt.

Men forestillinger om levende døde som er en trussel for andre, er langt i fra et moderne fenomen. I norsk folketradisjon er det flust med fortellinger om grusomme møter med de udøde. Et eksempel er fortellingen ”En gammeldags juleaften”, fra 1843. Handlingen foregår i Oslo domkirke og omtaler en kvinne som ved en misforståelse kommer alt for tidlig til julemesse og havner midt oppe i en forsamling med svært så

korporale gjengangere. Hun slipper med nød og neppe fra opplevelsen med livet i behold, selv om de levende døde gjør en god innsats for å ta henne av dage.

I norsk kysttradisjon florerer det av fortellinger om drauger som stiger opp av havet. I boken *Norsk Folketradisjon* gjenforteller Ørnulf Hodne en øyevitneskildring fra Andøya: ”Nokon hadde hau, andre var fri og atter andre var lemlesta på eitt eller fleire vis”.

I de gamle sagaene berettes det også om trefninger mellom levende og døde. I Øyrbyggjesagaen fortelles det om skrekkelige ting fra gården Frodå etter at det her blir funnet en død sauegjeter. På gården bodde det en kar kalt Tore Trefot. En natt måtte han opp å gjøre sitt fornødne, og da ser han den døde sauegjeteren foran døra. Tore prøver å komme unna, men gjeteren setter etter han og slår han over ende. Etter dette ble Tore kølsvart over hele kroppen og dør. Men ikke nok med det: ”Dei jorda han ved kyrkja. Sidan synte dei seg begge to i fylgje, sauegjætaren og han Tore Trefot; og som ein kunne vente, skræmde dette alt folk”. Dette bringer jo umiddelbart assosiasjoner til den moderne zombiens liv og levnet.

Zombiens fremste fortrinn, dessverre for ofrene, er at den sjelden kommer alene, de ankommer i flokker. Hva det er som skaper oppblomstringer av kannibalistisk virksomhet blant lik, som plutselig spretter tilbake til livet, er som oftest et mysterium. Det kan være en epidemi, eller et resultat av

forskningsprosjekter som har gått fryktelig galt.

Zombier kan virke som dumme og latterlige figurer der de stavrer seg av gårde med ynke og dødsralling, men likevel er det all grunn til respekt. For zombieene bærer på en smitte som raskt kan gjøre uheldige ofre til zombier selv. Det holder med et lite bitt. Zombieangrep fører kort og godt til totalt kaos og anarki. Den vanlige gang i en klassisk zombiefilm er vise til apokalyptiske tilstander der zombieene fortærer alt levende og sprer seg utover verden.

Zombier må vel sies å være overnaturlige vesener på lik linje med spøkelseser, utbyrder, vampyrer, deildegaster og drauger. Likevel er det dårlig med overnaturlige midler som kan taes i bruk for å ta knekken på dem. Vampyrer, for eksempel har sine svake sider ved at de ikke tåler kors, vievann og hvitløk. Zombieene er desto verre å bekjempe siden de har få fysiske svakheter. De er allerede døde, og de er ikke spesielt religiøse, så krigføring med symboler har lite for seg. De holder det gående hele døgnet og de er fortsatt en trussel selv om kroppen skades alvorlig. Så hemmeligheten bak å drepe zombier er ganske primitiv. Det gjelder å gyve på med alt en har, og gjøre mest mulig skade. Fullstendig tilintetgjørelse av kroppen er mest effektivt. Et populært våpen i filmens verden er motorsaga. I Boken; *The Zombie Survival Guide*, er det mange nyttige tips angående riktig handlingsmønster hvis et zombieangrep skulle oppstå. Den bekymrede leser får her vite at motorsaga som våpen er et veldig riktig valg i henhold til sjangermessige bestemmelser fra film. Lyden den frembringer kan nok også fungere som en fin psykologisk oppmuntring i en vanskelig situasjon. Men i den virkelige verden det er svært viktig å ha i mente at bensin ikke varer evig, og som våpen har motorsaga ingen effekt så fort den slutter å virke. Å bære med seg ekstra bensin er heller ingen god løsning da dette er en tung byrde som hemmer bevegelsesfriheten. For den viktigste egenskapen for å overleve, er å kunne løpe veldig fort. Nå som vi går inn i

den søte juletid, vil jeg til slutt minne om at dette også er en farlig årsperiode. Underjordiske og all slags skrømt er som kjent ute å herjer julenatten. Vi får bare håpe at Åsgardsrei og fjøsnisse skal slippe å få selskap av zombie-nykommeren.

Jule-zombie

Illustrasjon: Elisabeth Høyer

Artikkelen er publisert i NFL-nytt nr 47, desember 2006